

Med rätt förutsättningar klarar vi det här!

– 1 024 medlemmar i Vision om flyktingsituationen

Hej

مرحبا

Med rätt förutsättningar klarar vi det här

Just nu står vi inför en unik situation. Fler människor än tidigare tvingas på flykt i världen. Fler människor än tidigare söker sig därmed också till Sverige. Många av Visions medlemmar möter dessa människor i sina arbeten. När vi låtit intervjuas över tusen av Visions medlemmar inom bland annat socialtjänst och på HVB-hem om hur de upplever situationen är det tydligt vilken professionell insats de gör. Deras svar visar att de genom sin kunskap och sitt engagemang bidrar till att upprätthålla ett värdigt mottagande för vuxna och barn som tvingats fly från sina hem. En svarande skriver så här angående vad hen är mest stolt över gällande sin arbetsinsats:

”Jag är mest stolt över mig själv och mina två närmaste kollegor, som tagit emot i princip alla nyanlända, på min arbetsplats. Vi har fått jobba oerhört hårt, men vi har hållit ihop och stöttat varandra.”

Samtidigt som undersökningen visar vilken otroligt resurs som finns i vårt samhälle i form av kompetenta, medkännande och engagerade socialarbetare så visar den tyvärr också på en otroligt ansträngd arbetssituation för dessa människor. Det handlar nämligen om verksamheter som länge varit pressade till sitt yttersta och där personalen gång på gång larmat om orimliga ärendemängder och brist på personal.

För Vision råder ingen tvekan om att vi har ett ansvar att ge de människor som flyr till Sverige ett värdigt mottagande. Vi ska stå upp för människors rätt att söka skydd från krig, konflikter och förföljelse. Det kräver att personalen som arbetar i bärande verksamheter som till exempel socialtjänst och på HVB-hem får förutsättningar att använda sin kompetens på bästa sätt. Med rätt förutsättningar klarar vi det här. Det måste vi göra!

Om undersökningen

Novus har intervjuat 1024 av Visions medlemmar via ett webbformulär under perioden 27 oktober till 4 november 2015. Samtliga svaranden är personer som uppgett att de kommer i kontakt med människor som flytt i sitt arbete. De intervjuade återfinns i första hand inom socialtjänsten och på boenden för ensamkommande barn och ungdomar, men även inom andra verksamheter inom det sociala området. Svar för specifika grupper redovisas i denna rapport endast i det fall det finns tillräckligt många svarande för att resultatet ska vara tillförlitligt.

Arbetsbelastningen har ökat

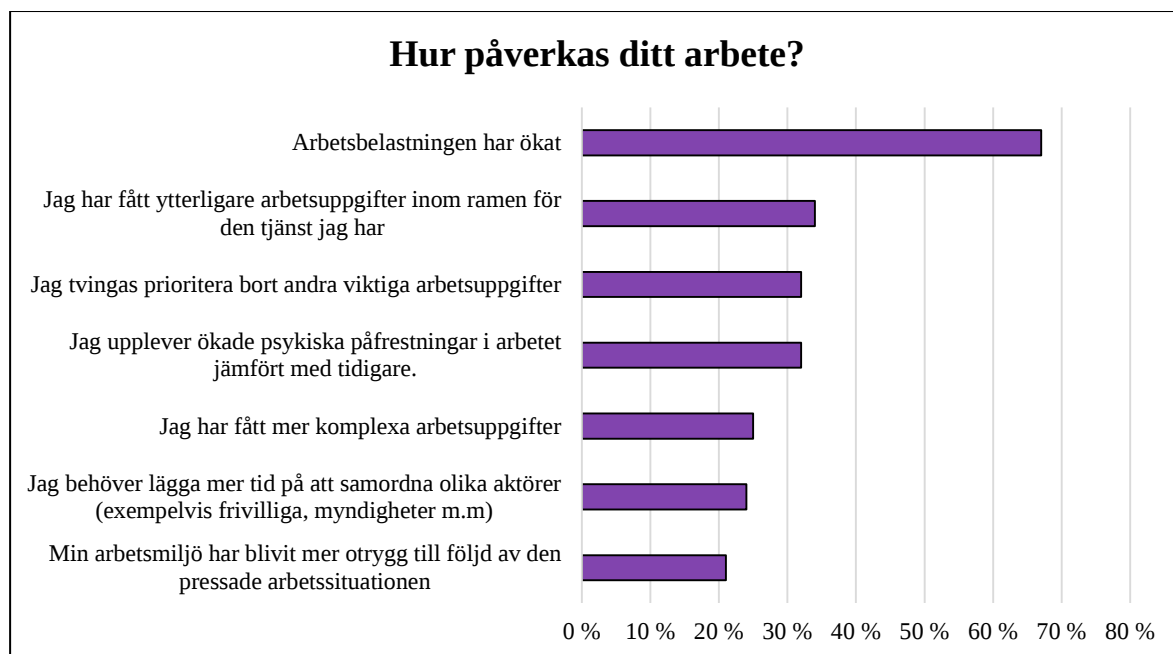
Medarbetare inom socialt arbete har en hårt pressad arbetssituation. Socialsekreterare och behandlingsassistenter återfinns i statistiken bland de grupper som i allra högst utsträckning sjukskrivs för stress.¹ Verksamheterna är ofta hårt slimmade och personalen har länge larmat om till exempel orimliga ärendemängder och personalbrist. Vår undersökning visar att den rådande flyktingsituationen förstärker redan befintliga problem i redan hårt pressade verksamheter. Problem som personalen pekat på länge.

En klar majoritet i undersökningen, 67 %, uppger att deras arbetsbelastning har ökat. Många har fått nya arbetsuppgifter och tvingas prioritera bort andra viktiga arbetsuppgifter. Dessutom upplever nästan var tredje att arbetet blivit mer psykiskt påfrestande. Det är allvarligt med tanke på att arbeten inom det sociala området redan sticker ut som några av de allra mest psykiskt påfrestande på hela arbetsmarknaden.² De vittnesmål som framkommer i enkäten pekar på en ohållbar arbetssituation på flera håll.

”Vi har inte möjlighet att ta rast, att äta under arbetstid. Vi är underbemannade. Om någon är sjuk finns det inga vikarier, eftersom alla vikarier jobbar hela tiden just nu. Vi kan inte garantera tryggheten för ungdomarna på boendet.”

”Vet inte hur jag jobbar i morgon, nästa vecka, till jul o s v”

”Jag jobbar 80 % men har fler ärenden än jag hade när jag arbetade 100 %. STRESS!”

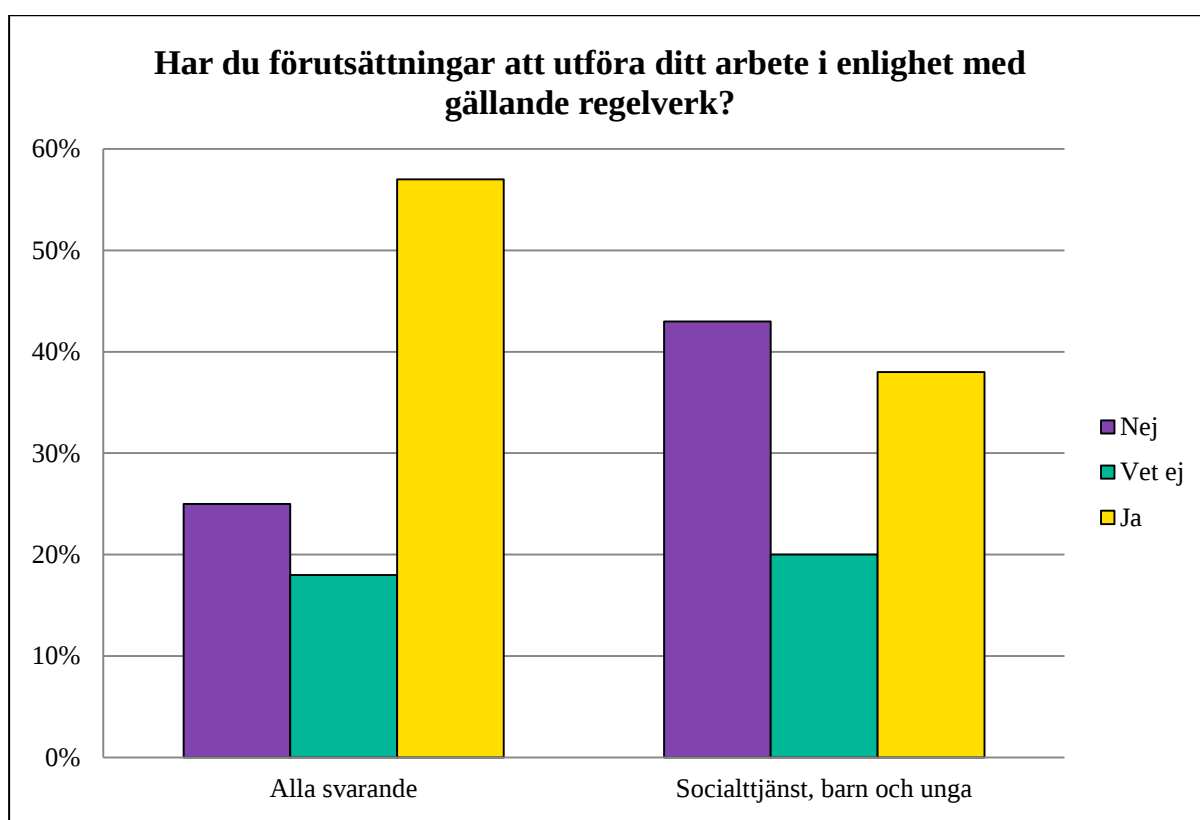
¹ Försäkringskassan (2011) s.20

² Arbetsmiljöverket (2014) s. 369

Var fjärde saknar förutsättningar att följa gällande regelverk

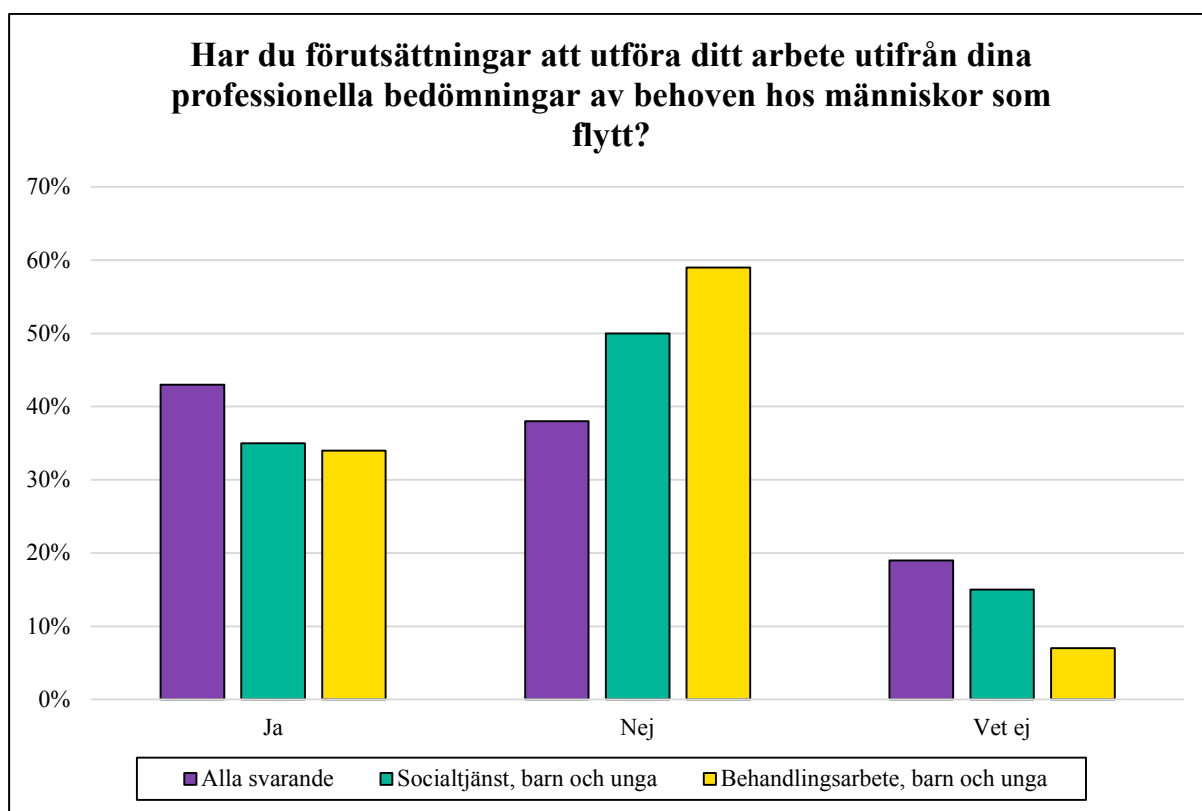
Var fjärde person i undersökningen uppger att de saknar förutsättningar att utföra sitt arbete utifrån gällande regelverk. Nästan hälften, 43 %, av de som arbetar inom socialtjänst för barn och unga saknar förutsättningar att utföra sitt arbete enligt gällande regelverk.

En betydande andel kan heller inte besvara frågan. Endast drygt hälften av alla svarande och bara 38 % av de inom socialtjänst för barn och unga kan med säkerhet säga att de har förutsättningar att utföra sitt arbete enligt gällande regelverk.

Många saknar förutsättningar att arbeta utifrån sitt professionella kunnande

38 % i undersökningen saknar förutsättningar att utföra sitt arbete i enlighet med sina professionella bedömningar av behoven hos människor som har flytt. Bland vissa yrkesgrupper är siffran dessutom betydligt högre. Bland de som arbetar inom socialtjänst för barn och unga uppger hälften att de inte har förutsättningar att utföra sitt arbete utifrån deras professionella bedömning av de behov som de ser. Bland behandlingspersonal som arbetar med barn och unga är siffran ännu högre, 59 %.

Förutsättningarna måste bli bättre

Nedan listas tre områden som Vision identifierat som särskilt viktiga att hantera utifrån undersökningens resultat. För varje område listas också ett antal konkreta åtgärder som behöver genomföras snarast.

1. Tydligare samordning och ansvarsfördelning

Av undersökningen framgår med stor tydlighet att samordningen mellan olika aktörer måste bli bättre. Det handlar till exempel om samordning mellan socialtjänst, Migrationsverket, skolan och sjukvården. Viss samordning kring den enskilda klienten måste socialsekreterarna sköta och därmed måste de också ha tid för det i sina tjänster. Men mycket av samordningen både kring den enskilda klienten och på organisatorisk nivå bör kunna lösas av annan personal. Vi ser också i undersökningen att det finns positiva vittnesmål om hur stor betydelse det har när samordningen fungerar. En svarande skriver till exempel att hen är mest stolt över:

”Att alla medarbetare i organisationen, som berörs, samarbetar, tar ansvar, organiserar, planerar och ställer upp för att få det att fungera. En oförberedd beredskapsomställning som i Växjö hittills fungerat jättebra.”

Vår undersökning visar:

- ▶ **Var fjärde** socialarbetare lägger mer tid på att samordna olika aktörer i sitt arbete nu jämfört med tidigare.
- ▶ **73 %** anser att tydligare samordning och ansvarsfördelning mellan olika aktörer är en högt eller mycket högt prioriterad åtgärd. Bland de som arbetar inom socialtjänst med barn och unga är siffran ännu högre, 86 %.

Därför föreslår Vision:

- ▶ Ge lämplig myndighet i uppdrag att snarast se över hur samordningen och ansvarsfördelningen kopplat till flyktingsituationen kan förtydligas och förbättras.
- ▶ Anställ mer personal med ansvar för samordning i landsting, kommuner och regioner, till exempel flyktingsamordnare.
- ▶ Säkerställ att socialsekreterarna har tid för sin del av samordningsuppdraget.

2. Mer och rätt rustad personal

Vår undersökning visar att arbetsmiljön i redan hårt pressade verksamheter blivit än mer ansträngd. De svarande vittnar om en större arbetsbelastning, fler arbetsuppgifter och en mer psykiskt påfrestande arbetsmiljö. De ger också uttryck för att personalen behöver rustas med utbildning och handledning för de nya utmaningar de möter. Många svarande i undersökningen nämner till exempel behovet av kunskap inom behandling av trauma och posttraumatisk stress som mycket angeläget. En svarande skriver också:

”Det har startat upp många nya boenden på kort tid med personal som kanske inte alltid har erfarenhet, rutiner och/eller kunskap att falla tillbaka på så dessa behöver mycket stöd och stöttning för att bli trygga i sin roll...”

Flera svarande ger uttryck för att socialsekreterarna behöver få bättre möjlighet att använda sin tid och sitt professionella kunnande till de människor de möter istället för administration. En svarande skriver till exempel:

”Skulle absolut vara görligt att anställa andra kompetenser och så att socialsekreterare kan ägna sin till att utreda, och inte boka resor, betala fakturor osv.”

Vår undersökning visar:

- ▶ **67 %** har fått en högre arbetsbelastning
- ▶ **78 %** anser att det behövs mer personal för att de ska kunna utföra sitt arbete enligt gällande regelverk och sina professionella bedömningar av människors behov.
- ▶ **64 %** anser att minskat antal ärenden för socialsekreterare som arbetar med ensamkommande barn och ungdomar är en högt eller mycket högt prioriterad åtgärd. Bland de som arbetar inom socialtjänsten med barn och unga är siffran 78%.
- ▶ **61 %** tycker att mer fortbildning för befintlig personal och obligatorisk introduktion till nyanställd personal kring frågor som handlar om att arbeta med människor som flytt är högt eller mycket högt prioriterade åtgärder.
- ▶ **65 %** tycker att ökad tillgång till tolkar är en högt eller mycket högt prioriterad åtgärd. Bland de som arbetar med barn och unga inom socialtjänsten är andelen 77 %.

Därför föreslår Vision:

- ▶ Anställ fler socialsekreterare, mer behandlingspersonal och mer personal på boenden för ensamkommande barn och unga.
- ▶ Anställ mer personal för administrativt stöd inom socialtjänsten.
- ▶ Säkerställ tillgången till professionella tolkar i kommuner, landsting och regioner.
- ▶ Ge anställda rätt till introduktion, handledning och fortbildning för att bland annat möta behov hos människor som flytt. Regeringen bör skyndsamt inventera vilka utbildnings- och fortbildningsmöjligheter som finns inom olika utbildningsformer och vad som ytterligare behövs för befintlig och ny personal.

3. Regler som stödjer istället för att hindra

I den extraordinära situation som uppstått kommer minskade krav på olika verksamheter som socialtjänst och HVB-hem upp som ett sätt att effektivisera mottagningssystemet. I vår undersökning framkommer med stor tydlighet att det redan finns brister både i situationen för de anställda och i den verksamhet som finns till för att stödja de människor som kommer till Sverige, inte minst när det gäller ensamkommande barn och ungdomar. Det är inte lämpligt att tumma på granskningen av arbetsmiljön och kvaliteten i verksamheten just nu.

Däremot finns exempel på onödig byråkrati som kan slopas. Ett sådant exempel som flera svaranden tar upp är kravet på att använda särskilda mallar, så kallade BBIC-mallar (Barnens behov i centrum), vid utredning av ensamkommande barn. Mallarna uppfattas inte vara anpassade till barnens situation utan gör arbetet mer krävande. Ett annat exempel är att regler om klädbidrag från Migrationsverket behöver förenklas enligt flera svarande. En svarande skriver:

”Alla ungdomar behöver köpa kläder och speciellt vinterkläder. Om alla fick samma summa så skulle det underlätta ansökningarna. Då skulle alla få lika mycket och hanteringstiden skulle gå mycket snabbare.”

Vår undersökning visar:

- ▶ **82 %** av de som arbetar på boende för ensamkommande barn och ungdomar anser att ökad kontroll av arbetsmiljön på boendena är en högt eller mycket högt prioriterad åtgärd.
- ▶ **58 %** av de som arbetar inom socialtjänst för barn och unga anser att förändrade regelverk krävs för att de ska kunna göra sitt arbete i enlighet med gällande regler och enligt sin professionella bedömning.

Därför föreslår Vision:

- ▶ Ge den nationella samordnaren för sociala barn- och ungdomsvården i uppdrag att snarast sammanställa förslag till lämpliga regelförenklingar i socialtjänsten för barn och unga utifrån professionens erfarenhet och med barnens bästa i fokus. Samordnaren bör även kunna peka på områden där granskning eller regler behöver stramas upp.
- ▶ Ge Arbetsmiljöverket ett uppdrag att göra en särskild granskning av arbetsmiljön på HVB-hem (i likhet med det uppdrag de fått för socialtjänsten). Inspektionen bör till exempel kontrollera att boendena har tillräcklig bemanning.

Hur kan finansieringen av förslagen lösas?

Det är bra och framförallt helt nödvändigt att politiker från båda blocken i riksdagen genom migrationsöverenskommelsen kommit överens om att tillföra nästan tio miljarder till kommunerna under 2015. Men behoven av ökade resurser kommer att bestå på flera års sikt. Att investera i ett värdigt mottagande ger människor möjlighet att etablera sig i samhället på ett bra sätt och det kommer att löna sig på sikt.

En möjlig lösning utöver ökade resurser vore i dagsläget att minska styrningen av statsbidragen som kommun, landsting och regioner får av staten. Statsbidragen för 2015 omfattar omkring 150 miljarder kronor. Mer än en tredjedel av bidragen är så kallade riktade bidrag som kommunerna måste använda enligt vissa regler och för specifika ändamål. Bland andra SKL har påpekat att det tar tid och resurser från kommuner och landsting att ansöka om de riktade statsbidragen. En del av pengarna kommer dessutom aldrig till användning eftersom kommunerna, landstingen och regionerna inte kan nyttja dem på ett sätt som reglerna kräver. Den byråkrati som de riktade statsbidragen ger upphov till innebär ett hinder för att skapa de nya lösningar som situationen kräver. Vision föreslår därför en tillfällig lättnad av styrningen av statsbidragen enligt nedan.

Vision föreslår:

- ▶ Tillåt kommunerna att disponera om de riktade statsbidragen för 2015 som redan har betalats ut. Kommunerna ska få använda medlen för att på bästa sätt hantera flyktingsituationen även om pengarna var avsedda för annat.
- ▶ De riktade statsbidragen för 2015 som ännu inte har överförts till kommunerna ska snabbt fördelas för att hantera flyktingsituationen utan att de behöver ansöka om dem.
- ▶ Tillåt kommunerna att använda de riktade statsbidragen för 2016 till de verksamheter som behöver förstärkas i rådande flyktingsituation.

Referenser:

Försäkringskassan (2011) *Sjukskrivningsdiagnoser i olika yrken. Startade sjukskrivningar (>14 dagar) per diagnos bland anställda i olika yrken år 2009.*

Arbetsmiljöverket (2014) *Arbetsmiljöstatistik Rapport 2014:3 Arbetsmiljön 2013*

Med rätt förutsättningar klarar vi det här!

– 1 024 medlemmar i Vision om flyktingsituationen

För frågor om rapporten, kontakta:

Jenny Andersson, utredare
jenny.andersson@vision.se
08 789 63 74

eller Visions förbundsordförande

Veronica Magnusson
veronica.magnusson@vision.se
08 789 63 19

Presskontakter

Maria Martinsson, pressekreterare
maria.martinsson@vision.se
070 655 50 48

Nina Odermalm Schei, presschef
nina.odermalmschei@vision.se
073 056 70 33

Visions medlemmar leder, utvecklar och administrerar välfärden och jobbar i privata företag, kommuner, landsting eller kyrkan. Många är också studenter med siktet inställt på arbete inom välfärden. Våra 176 000 medlemmar finns inom tusentals olika yrken och bildar tillsammans ett värdefullt nätverk. Vi är partipolitiskt obundna och ingår i TCO.

